

УДК 378.013

Юліана МАЛИК,
 orcid.org/0000-0002-3295-5771
 старший викладач кафедри іноземної мови
 та міжнародної комунікації
 Національного університету харчових технологій
 (Київ, Україна) mui_27@ukr.net

ОСОБЛИВОСТІ ВИВЧЕННЯ ГУМАНІТАРНИХ ДИСЦИПЛІН У ПРОЦЕСІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ ТА АДМІНІСТРУВАННЯ

У статті розглянуто особливості вивчення гуманітарних дисциплін у процесі професійної підготовки майбутніх фахівців публічного управління та адміністрування. Проаналізовано стан дослідження проблеми гуманітаризації професійної підготовки майбутніх фахівців публічного управління та адміністрування.

Досліджено праці науковців щодо необхідності вивчення гуманітарних дисциплін у процесі професійної підготовки висококваліфікованих управлінців, які змогли б бути конкурентоспроможними на світовому ринку праці. Визначено, що підвищення інтересу до вивчення гуманітарних та соціальних наук великою мірою сприятиме формуванню і розвитку міждисциплінарних вмінь, навичок та компетентностей майбутніх фахівців публічного управління та адміністрування, а також впливатиме на формування світогляду особистостей майбутніх управлінців.

Ключові слова: професійна підготовка, гуманітаризація освіти, комунікативна компетентність, майбутні фахівці, публічне управління та адміністрування.

Yuliana MALYK,
 orcid.org/0000-0002-3295-5771
 Senior Lecturer of the Department of Foreign Languages
 and international communication
 National University of Food Technologies
 (Kyiv, Ukraine) mui_27@ukr.net

FEATURES OF HUMANITARIAN DISCIPLINES STUDY IN PROFESSIONAL TRAINING PROCESS BY FUTURE SPECIALISTS OF PUBLIC ADMINISTRATION

In the article the peculiarities of the study of humanitarian disciplines in the process of professional training of future specialists of public administration and administration are considered. The state of the research of the problem of humanitarization of the professional training of future specialists of public administration and administration is analyzed.

The researchers' works on the necessity of studying humanitarian disciplines in the process of professional training of highly skilled managers who could be competitive on the world labor market are researched. It is determined that increasing interest in the study of humanities and social sciences will greatly contribute to the formation and development of interdisciplinary skills, skills and competences of future public administration and administration specialists, and will also influence the formation of the outlook of the personalities of future managers.

The study of humanitarian disciplines is practically aimed at the future professional activity of specialists in public administration and administration. Their practical significance lies in mastering the norms of modern Ukrainian literary language, the rules for drafting business documents, methods of constructing texts of public speeches. These are the necessary conditions for the professional development of future specialists in public administration and administration.

The specifics of the qualitative preparation of future specialists in public administration and administration at higher educational institutions should be conditioned by such an educational model, according to which the most important component of modern education will be humanitarian, from which the pragmatic component - professional training of the future manager will be built up.

Consequently, a profound fundamental study of humanities in combination with practical courses and research will contribute to the high quality of the training of future public administration and administration specialists.

Key words: training sessions, humanitarization of education, future specialists, public administration and administration.

Постановка проблеми. Сьогодні Україна переживає кардинальні ідеологічні, політичні, економічні та культурні зміни. Також значні зміни відбуваються в системі освіти.

Особливої актуальності набуває професійна підготовка майбутніх фахівців публічного управління та адміністрування в умовах реформи системи вищої освіти в Україні, що своєю чергою повинно сприяти утвердженню європейських стандартів.

Сьогодні рівень загальної культури управлінців у різних галузях не завжди відповідає потребам їх професійної діяльності, і це насамперед пов'язане з недостатньою увагою до важливості вивчення гуманітарних дисциплін під час підготовки фахівців у вищих навчальних закладах. У зв'язку з цим гостро постає необхідність гуманітаризації навчального процесу, що передбачає формування і розвиток особистості майбутнього управлінця, який би відповідав очікуванням суспільства.

Необхідність вивчення гуманітарних дисциплін майбутніми управлінцями зумовлюється передусім тим, що їх професійна діяльність пов'язана з управлінським спілкуванням, що є важливим компонентом управлінських відносин.

Аналіз досліджень. Сучасним проблемам гуманітаризації вищої освіти та її впливу на професіоналізм майбутніх фахівців присвятили свої праці такі науковці, як Н. Глушенко, М. Дмитриченко, Г. Оникович, В. Половець, П. Скляр, В. Третяченко, Б. Хорошун, О. Шевченко, Є. Шиянова, О. Язвінська.

Проблеми підготовки до управлінської діяльності фахівців різних галузей досліджувалися такими вченими, як І. Лікарчук, О. Романовський, Л. Сергеева.

Теоретичні аспекти культури ділового спілкування та формування у студентів монологічного та діалогічного мовлення вивчали С. Амеліна, В. Андреев, Т. Ладженська, Н. Романова.

У галузі публічного управління та адміністрування наукові дослідження з питань культури мовлення та мовленнєвої компетентності як складника комунікативного процесу професійної діяльності державних службовців здійснили такі науковці, як Л. Артющкіна, О. Козієвська, Л. Лисиченко, Т. Недашківська, М. Нинюк, І. Плотницька, П. Редін, О. Рудь, С. Хаджирадєва та інші.

Таким чином, аналіз наукових джерел дає змогу побачити суперечності між гострою потребою українського суспільства в управлінцях з високим рівнем загальної і управлінської культури та недостатньою увагою до гуманітарних

наук у вищих навчальних закладах, які здійснюють підготовку майбутніх фахівців публічного управління та адміністрування.

Мета статті полягає у дослідженні особливостей вивчення гуманітарних дисциплін майбутніми фахівцями публічного управління та адміністрування та у доведенні необхідності підвищення ролі гуманітарних наук у процесі їх професійної підготовки.

Виклад основного матеріалу. Процес реформування системи вищої освіти характеризується провідними сучасними тенденціями фундаменталізації, міждисциплінарності, гуманізації та гуманітаризації. Професійна підготовка майбутніх фахівців публічного управління та адміністрування повинна здійснюватися з урахуванням зазначених тенденцій.

Гуманітаризація вищої освіти, на відміну від вузькоспеціалізованої професійної підготовки майбутніх фахівців, спрямована на формування світогляду, переконань, моральних цінностей і принципів освічених особистостей з активною громадянською позицією, що своєю чергою призводить до підвищення загальнокультурного рівня майбутніх фахівців.

Основна сутність гуманітаризації системи вищої освіти полягає у забезпеченні ґрунтового загальнокультурного розвитку, формування гармонійної, цілісної особистості, що розглядається як важлива передумова і суттєвий чинник її професійного становлення та самореалізації. Гуманітаризація освіти тісно пов'язана з гуманізацією, що являє собою світоглядний і діяльнісний підхід до освіти, за якого не лише визнається, але й стверджується особистість студента як особистості, його право на якісну освіту, на свободу вибору, на виявлення і розвиток своїх здібностей (Хорошун та ін., 2011: 18).

Науковець В. Половець зазначає, що гуманізація виявляється у таких компонентах освіти, як гуманітаризація, фундаменталізація, діяльнісне спрямування та національний характер (Половець, 2003: 6).

У сучасній українській системі освіти гуманітаризація має передбачати переорієнтацію пріоритетів у визначенні освітніх ідеалів – відмову від технократичних підходів у цій справі і спрямування освітнього процесу на формування передусім духовного світу особистості, утвердження духовних цінностей як першоджерела у визначенні мети і змісту освіти. (Шевченко та ін., 2011: 70). Гуманістичні спрямування вважають своїм предметом особистість, яка постійно прагне до самоактуалізації та саморозвитку (Оникович, 2009: 77).

Підвищення інтересу до вивчення гуманітарних та соціальних наук великою мірою сприятиме формуванню і розвитку міждисциплінарних вмінь, навичок та компетентностей майбутніх фахівців публічного управління та адміністрування, а також впливатиме на формування світогляду особистостей майбутніх управлінців.

Необхідною умовою для ефективної щоденної професійної діяльності управлінців будь-якої галузі є оволодіння мистецтвом ділового спілкування. Низький рівень мовленнєвої культури може призводити до виникнення певних труднощів під час професійного спілкування, а також в опануванні фахових знань, крім того, звужує можливості особистості щодо реалізації власних життєвих планів чи проєктів. У цьому сенсі формування комунікативної культури майбутнього управлінця є дійсно важливим завданням навчального процесу у вищому навчальному закладі.

Серед широкого кола дисциплін, які вивчаються у вищому навчальному закладі, майбутні фахівці публічного управління та адміністрування особливо потребують вивчення гуманітарних дисциплін, які сприятимуть формуванню комунікативної культури, яка може розглядатися як єдність ортологічних компетентностей (нормативна писемна та усна комунікація у професійній мові), дискурсивних компетентностей (вміння організовувати мовний матеріал відповідно до цілей висловлювання та ситуацій спілкування, міжособистісного ділового спілкування), риторичних компетентностей (майстерність публічних виступів, побудова професійних текстів для публічних виступів), соціокультурних компетентностей (знання про національно-культурні особливості країни).

Компетентнісний підхід пов'язаний із всебічною підготовкою майбутніх фахівців не лише як професіоналів, але також як особистостей. У зв'язку з цим метою підвищення значимості гуманітарних дисциплін є не лише оволодіння студентом знаннями, вміннями та навичками управлінської сфери, але й розвиток світогляду, міждисциплінарного чуття, здатності до креативних рішень, а також до формування гуманістичних цінностей. У цьому полягає специфіка компетентнісного підходу у професійній підготовці майбутніх фахівців публічного управління та адміністрування.

Рівень загальної культури студента визначається також якісним рівнем його комунікативної культури, що виявляється в процесі його самореалізації у навчанні, досягненні поставленої мети, усвідомленні майбутньої професійної діяльності.

Комунікативна підготовка майбутніх фахівців публічного управління та адміністрування може здійснюватися засобами рідної та іноземної мови у процесі вивчення гуманітарних дисциплін як лінгвістичного, так і немовного спрямування.

Оскільки знання іноземної мови набувають важливості у багатьох професійних сферах, особливої уваги заслуговує формування іншомовної комунікативної компетентності майбутніх управлінців. Невіддільним складником освіченості сучасного висококваліфікованого управлінця є володіння однією або кількома іноземними мовами. Особливого значення з огляду на це набуває організація професійно орієнтованого навчання іноземної мови таким чином, щоб за визначений термін навчання вони досягали певного рівня іншомовної компетентності, який би давав змогу здійснювати ефективну комунікацію в професійній діяльності (Зірка, 2013). Адже специфіка діяльності управлінців потребує навичок спілкування із зарубіжними колегами з метою обміну професійним досвідом, обговорення проблем державного та місцевого значення. У цьому контексті роль викладача іноземної мови дуже підвищується, а вибір найбільш ефективної методики викладання стає актуальним, як ніколи (Астапова, 2012).

Рівень розвитку культури особистості безпосередньо залежить від розвитку творчого потенціалу людини, зокрема від її рефлексивного складника. Рефлексивна культура включає готовність і здатність творчо, по-новому осмислювати й вирішувати проблемні моменти, виходити з внутрішніх і зовнішніх конфліктних станів і ситуацій, уміння знаходити нові сили, сенси та цінності, залучати й залучатися в неперервні системи міжособистісних і ділових відносин, ставити та вирішувати неординарні практичні завдання (Масич, 2016: 236).

Висновки. Вивчення гуманітарних дисциплін практично спрямоване на майбутню професійну діяльність фахівців публічного управління та адміністрування. Їх практична значимість полягає в оволодінні нормами сучасної української літературної мови, правилами складання ділової документації, прийомами конструювання текстів публічних виступів. Зазначене є необхідними умовами для професійного розвитку майбутніх фахівців публічного управління та адміністрування.

Специфіка якісної підготовки майбутніх фахівців публічного управління та адміністрування у вищих навчальних закладах повинна бути зумов-

лена такою освітньою моделлю, згідно з якою найважливішою складовою частиною сучасної освіти буде гуманітарна, з якої буде вибудовуватися і прагматичний складник – професійна підготовка майбутнього управлінця.

Отже, глибоке фундаментальне вивчення гуманітарних дисциплін у поєднанні з практичними курсами та науковими дослідженнями сприятиме високій якості професійної підготовки майбутніх фахівців публічного управління та адміністрування.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Астапова Т. О. Навчання іноземній мові державних службовців і посадових осіб органів місцевого самоврядування: комунікативний аспект. URL: [apdy_2012_1_55.pdf](#).
2. Герасимова І. Гуманітаризація професійної підготовки як складова формування професійної мобільності випускників ВНЗ. Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського. Серія: педагогіка і психологія. Вінниця. 2013. Вип. 39.
3. Зірка І. В. Особливості ефективного навчання англійської мови магістрів освітньої галузі «Державне управління» URL: [http://academy.gov.ua/ej/ej13/txts/Zirka.pdf](#).
4. Масич С. Ю. Співвіднесення понять «культура» та «освіта». Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах: зб. наук. пр. / [редкол.: Т. І. Сущенко (голов. ред.) та ін.]. Запоріжжя: КПУ, 2016. Вип. 51 (104). 568 с.
5. Маслова О. В. Иностранный язык как предмет гуманитарного цикла. URL: [http://www.kgau.ru/img/konferenc/2010g/g23.doc](#).
6. Оникович Г. Міждисциплінарна інтеграція в гуманітарних дослідженнях. Вища освіта України. 2009. № 1.
7. Половец В.М. Гуманізація та гуманітаризація освіти. Вища школа: проблеми, пошуки, тенденції. Вип. 4. Чернівці. 2003.
8. Хорошун Б., Язвінська О., Глушенок Н. Гуманітаризація професійної освіти: дослідження зарубіжного досвіду [Електронний ресурс] / Збірник наукових праць НТУ. URL: [Vntu_2011_24\(1\)_7.pdf](#).
9. Шевченко О., Скляр П., Третяченко В. Соціально-психологічні моделі та механізми професійного становлення майбутніх фахівців у вищій школі: монографія. Луганськ, 2011. 240 с.

REFERENCES

1. Astapova T. O. Navchannia inozemniy movi derzhavnykh sluzhbovtziv i posadovykh osib orhaniv mistsevoho samovriadvuvannia. URL: [komunikatyvnyi aspekt: apdy_2012_1_55.pdf](#).
2. Herasymova I. Humanitaryzatsiia profesiinoi pidhotovky yak skladova formuvannia profesiinoi mobilnosti vypuskykiv VNZ [Humanization of vocational training as a component of the formation of professional mobility of graduates of higher educational institutions]. Vinnytsia. Scientific notes of the Vinnitsa State Pedagogical University named after Mikhail Kotsiubynsky. Series: pedagogy and psychology, 2013, Nr 39 [in Ukrainian].
3. Zirka I.V. Osoblyvosti efektyvnoho navchannia anhliskoi movy mahistriv osvitnoi haluzi "Derzhavne upravlinnia" [Features of effective teaching of English language masters of the educational branch "Public Administration"]. URL: [http://academy.gov.ua/ej/ej13/txts/Zirka.pdf](#).
4. Masych S. Yu. Spivvidnesennia poniat "kultura" ta "osvita". Pedagogika formuvannia tvorchoi osobystosti u vyshchii i zahalnoosvitnii shkolakh [Correlation of concepts "culture" and "education". Pedagogy of the formation of a creative person in higher and secondary schools]. Zaporizhzhia. KPU. 2016. Vyp. 51 (104), pp. 568. [in Ukrainian].
5. Maslova O.V. Ynostrannyi yazyk kak predmet humanytarnoho tsykla [Foreign language as a subject of a humanitarian cycle]. URL: [http://www.kgau.ru/img/konferenc/2010g/g23.doc](#).
6. Onykovych H. Mizhdystsyplinarna intehratsiia v humanitarnykh doslidzhenniakh [Interdisciplinary integration in humanities research]. Vyshcha osvita Ukrainy. 2009. №1. [in Ukrainian].
7. Polovets V.M. Humanizatsiia ta humanitaryzatsiia osvity [Humanization and humanization of education]. Higher school: problems, searches, tendencies. Cherkniv. Vyshcha shkola: problems, trends. 2003. Vyp.4. [in Ukrainian].
8. Khoroshun B., Yazvinska O., Hlushenok N. Humanitaryzatsiia profesiinoi osvity: doslidzhennia zarubizhnoho dosvidu [Humanization of vocational education: study of foreign experience]. URL: [Vntu_2011_24\(1\)_7.pdf](#).
9. Shevchenko O., Skliar P., Tretiachenko V. Sotsialno-psykholohichni modeli ta mekhanizmy profesiinoho stanovlennia maibutnikh fakhivtsiv u vyshchii shkoli [Socio-psychological models and mechanisms of professional formation of future specialists in higher education]. Luhansk, 2011. pp.240. [in Ukrainian].